

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

УДК 347.965

DOI 10.32782/2523-4269-2024-88-71-76

Зеленський Сергій Миколайович,

кандидат юридичних наук, доцент,

адвокат

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0945-4485>

ЗАСАДНИЧІ ІДЕЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджено дію засадничих ідей, закладених в основу діяльності адвокатури. Встановлено, що в умовах запровадженого в Україні воєнного стану, вони проходять перевірку на здатність забезпечувати адвокатів надійними гарантіями безперешкодного і якісного надання правничих послуг. Часом правові механізми реалізації на практиці засадничих ідей організації та діяльності адвокатури змінюють, чи взагалі зводять нанівець положення, задекларовані у Конституції та законах України.

Засадничі ідеї – верховенство права, законність, незалежність, конфіденційність, уникнення конфлікту інтересів – визнано основними складовими незалежної професійної діяльності адвоката. Правова реалізація засадничих ідей, закладених в основу інституту адвокатури, підкреслює важливість кожної з них, спрямованість на реалізацію прав та свобод людини.

Ключові слова: адвокатура, адвокатська діяльність, засадничі ідеї, засади, принципи, воєнний стан, верховенство права, законність.

Постановка проблеми. В умовах запровадженого в Україні воєнного стану все більш актуальними постають засадничі ідеї, закладені в основу діяльності адвокатури. Положення Конституції України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» піддаються випробуванням на їх здатність забезпечити адвокатів надійними гарантіями безперешкодного та якісного надання правничих послуг. Правові механізми, які реалізують на практиці засадничі ідеї організації і діяльності адвокатури, часто змінюють або ж зводять нанівець задекларовані законодавчі положення. Практична складова незалежної професійної діяльності адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги клієнту пов'язана із правовою реалізацією засадничих ідей верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності й уникнення конфлікту інтересів. У такому поєднанні засадничих ідей виникають наукові дискусії щодо важливості тієї чи іншої, що викликає необхідність для сучасного етапу розвитку нашої держави вдосконалення законотворчої діяльності та накопичення й узагальнення практики правової реалізації засадничих ідей, закладених в основу діяльності адвокатури України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правові засади діяльності адвокатури України досліджували вчені: Бакайнова Н.М. [1], Бисага Ю.М., Бірюкова А.М. [2], Булеца С.Б., Варфоломєєва Т.В. [3], Заборовський В.В. [4], Загуменна Ю.О. [5], Остапенко Л.О., Наджафлі Е.М., Яновська О.Г. [6] та ін. Проте й сьогодні існує потреба у проведенні дослідження проблем реалізації засадничих ідей діяльності адвокатури в умовах воєнного стану та необхідність розробки правових пропозицій, спрямованих на зміцнення гарантій діяльності адвокатів задля надійного захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина в Україні.

Мета статті: дослідження дії засадничих ідей діяльності адвокатури України в умовах воєнного стану, як правових гарантій законності адвокатської діяльності, на основі аналізу чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу. В умовах воєнного стану дія засадничих ідей (основних засад, принципів) важливого для суспільства інституту адвокатури в аспекті захисту прав людини є надзвичайно важливою. Війна особливо загострила питання захисту прав, свобод та інтересів осіб, фізичних і юридичних, військових і цивільних. Виникають правові питання, пов'язані з війною, що стосуються отримання соціальних виплат,

відновлення втрачених документів, отримання компенсацій у разі знищення або пошкодження майна, забезпечення трудових гарантій, документування військових злочинів, захисту від обвинувачення та представництва у кримінальному провадженні у справах цивільних і військових та багато інших.

Діяльність адвокатури є важливою складовою частиною системи правосуддя, що спрямована на сприяння реалізації прав і свобод людини. Адвокатура є важливим елементом правової системи України, а правозахисна діяльність адвокатів є частиною юридичної діяльності, зокрема правотворчої, правозахисної та правоохоронної діяльності. Адвокатура України є також спеціальним правозахисним інститутом громадянського суспільства, який представляє інтереси усього суспільства перед державою, взаємодіє з державою і водночас протидіє свавілля держави з метою захисту прав і свобод людини й громадянина. Головним завданням адвокатури є захист прав, свобод і законних інтересів людини в усіх сферах її життєдіяльності.

В Україні, як демократичній правовій державі, діє засаднича ідея верховенства права, яка встановлює у національній правовій системі непорушне коло прав і свобод кожної людини, що не можуть бути порушені, ані державою, ані органами державної влади. Виходячи з цього, усі суспільні відносини, які виникають в державі, підлягають правовому регулюванню. Проте сутність права не зводиться лише до правового впливу з боку держави, яка з його допомогою контролює важливі сфери суспільного життя. Зasadнича ідея верховенства права може бути наповнена реальним змістом лише у разі, якщо право застосовується представниками державної влади точно у відповідності з законодавчими приписами.

Верховенство права розглядається як суспільне явище, втілене у світовій і національній культурі, духовній спадщині українського народу, у традиціях, суспільній свідомості, що пов'язано з уявленнями про справедливість, свободу, рівність та гуманізм. Втіленням засадничої ідеї верховенства права, адвокати підтверджують відданість справі захисту прав, свобод та інтересів осіб, яких вони представляють або захищають, змушують утримуватися від дій, які їх порушують або обмежують. Правові відносини, які пов'язані з адвокатською діяльністю, ґрунтуються на правових ідеях, втілених у норми закону, що виступають також і гарантіями захисту приватних прав самих адвокатів [2, с. 97] у разі їх порушення іншими суб'єктами, учасниками цих правовідносин.

Зasadнича ідея верховенства права безпосередньо пов'язана з іншою засадничою ідеєю, принципом законності, але не тотожна йому, оскільки верховенство права підкреслює визначальну роль права в організації суспільного життя. Законність підкреслює правовий режим, який підтримується в державі, і водночас забезпечує втілення в життя найбільш важливих правових ідей.

Верховенство права і законність – засадничі ідеї, які водночас доповнюють одна одну і виступають відповідно змістом і формою втілення провідних правових ідей. З огляду на викладене, погоджуємося з висновками Загуменної Ю.О. і Наджафлі Е.М., які визнають їх загальноправовими принципами, втіленими в Основному законі нашої держави [5, с. 195].

Підміна основної засадничої ідеї верховенства права верховенством закону, віддання переваги публічно-правовим інтересам перед приватноправовими

і навпаки – неприпустима. Верховенство закону забезпечує сутнісне вираження засадничої ідеї верховенства права. Верховенство права забезпечує відповідність між справедливістю права та його нормативним закріпленням. Тому комплексна реалізація засадничої ідеї законності в діяльності адвокатури підкреслює значущість втілення засадничої ідеї верховенства права.

Слід акцентувати увагу на закріпленні засадничої ідеї законності безпосередньо у ч. 2 ст. 19 Конституції України [7], як загального правового принципу, що зобов'язує органи державної влади і органи місцевого самоврядування, їх посадових осіб діяти тільки лише на підставі й у межах визначених законом повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією й законами України. Засади організації адвокатури України за ч. 2 ст. 131-2 Конституції України, як незалежного недержавного самоврядного інституту, також визначаються законом. Основна засаднича ідея незалежності адвокатської діяльності реалізується в межах професійної діяльності адвокатів. Усі рішення ухвалюються адвокатами самостійно, через усвідомлення їх наслідків. Адвокатська незалежність, як основна засаднича ідея функціонування адвокатури забезпечує цілковиту свободу адвоката за відсутності будь-якого впливу на нього.

В умовах дії воєнного стану публічно-правові інтереси переважають над приватноправовими у разі мобілізації адвоката. Він зобов'язаний зупинити свою адвокатську діяльність, оскільки за п. 1 ч. 2 ст. 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», порушення вимог несумісності визнається дисциплінарним проступком адвоката та підставою притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката [8]. Рішення про зупинення адвокатської діяльності в зв'язку з мобілізацією адвоката приймається не лише за його безпосереднім бажанням, а й обумовлено конституційним обов'язком, як громадянина України, стати на захист держави. В ситуації, коли адвокат підлягає мобілізації, очевидно можливе втручання державних органів і примус з їх боку до адвоката прибути за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, проходження медичної комісії і подальше направлення для проходження військової служби.

Частково питання притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката, який не зупинив свою адвокатську діяльність в зв'язку з мобілізацією вирішила Рада адвокатів України, яка у своєму рішенні від 03.03.2022 р. № 24 [9] визначила, що на період дії воєнного стану не вважається порушенням вимог щодо несумісності військової чи альтернативної (невійськової) служби з адвокатською діяльністю. В період дії воєнного стану не застосовуватиметься така підстава для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.

В умовах дії воєнного стану задля забезпечення засадничої ідеї незалежності адвокатської діяльності аргументованою є позиція про необхідність визначення вичерпного переліку підстав та осіб, які мають право ініціювати питання про дисциплінарну відповідальність адвоката [4, с. 412].

Зasadнича ідея законності розглядається як важлива організаційна засада діяльності державних органів і органів місцевого самоврядування та безпосередньо осіб, які їх представляють. Засада ж верховенства права є засобом захисту людей від державного свавілля. Суворе і неухильне дотримання законності державними органами і посадовими особами в процесі застосування

права обов'язкове, як для фізичних, так і для юридичних осіб.

Законність виступає критерієм, за яким оцінюється професійна діяльність адвоката, що здійснюється на основі суворого дотримання норм чинного законодавства. При цьому йдеться не лише про законодавчі норми, що регулюють конкретний вид чи напрям адвокатської діяльності. Уся адвокатська діяльність професійного та особистого характеру повинна здійснюватися відповідно норм адвокатської етики. Специфіка та складний характер покладених на адвокатуру обов'язків зумовлюють необхідність балансу водночас засадничих ідей, що стосуються адвокатської діяльності, та інтересів окремого клієнта й інтересів суспільства в цілому, дотримання засад законності і верховенства права.

Професія адвоката, як захисника прав і свобод людини, передбачає усвідомлення ним важливості засадничої ідеї законності. З урахуванням введеного в Україні воєнного стану як ніколи важливою постає адвокатська діяльність. Адвокати працюють лише у правовій площині, не мають права допускати нехтування або ж ігнорування закону. Тому, адвокат, який здійснює свою діяльність на професійній основі, не лише сам неухильно дотримується норм закону, а й стежить за його дотриманням іншими особами. У випадках порушення закону адвокат зобов'язаний відповідним чином реагувати, реалізуючи засадничу ідею законності і водночас втілюючи в життя засаду верховенства права.

Не можна залишити без уваги незахищеність адвокатів при розширенні повноважень прокуратури, правоохоронних органів, військових і адміністративних. Такий переки в правоохоронній та правозахисній системі створює загрозу демократичним цінностям, закріпленим в законі основним засадничим ідеям, адже система правосуддя може функціонувати виключно з участю адвоката. Лише адвокат має право представляти іншу особу в суді, а також і захищати від обвинувачення у кримінальному провадженні.

Україна відповідно ст. 3 Статуту Ради Європи визнала засадничу ідею верховенства права невід'ємною частиною національної правової системи. Визнаючи верховенство права конституційною засадою держава створила належні умови для ефективного, але в мирний час, захисту прав і свобод людини, стверджуючи, що національне законодавство гарантує захист природних прав людини, таких, зокрема, як на життя, свободу, недоторканність, власність, рівність тощо.

Більше двох років в Україні триває війна. Президентом України видано Указ від 24.02.2022 р. № 64/2022 з подальшими змінами, яким введений воєнний стан в Україні, затверджений відповідно Законом України від 24.02.2022 р. № 2102-IX «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» [10]. Відтоді українське законодавство та і все життя в Україні зазнало суттєвих змін. У кримінальний процесуальний закон зміни вносились більше тридцяти разів. У зв'язку з війною зазнали змін цивільний процесуальний закон та адміністративний процес. Потрібно зазначити, що зміни переважно спрямовуються на полегшення роботи правоохоронних органів, що відповідно порушує систему стримувань і противаг в державі. Наслідком є обмеження прав людей, зокрема у кримінальному провадженні, як тих, хто визнаний потерпілим у кримінальному провадженні, так і підозрюваних, обвинувачених, засуджених, а часом і осіб, які не є суб'єктами кримінального провадження.

Особливо необхідно звернути увагу на порушення цивільних прав людини у кримінальному провадженні при накладенні арешту на майно. Фактично на майно будь-якої особи може бути накладено арешт, що позбавить цю особу на тривалий час скористатися своєю власністю, обміняти її або продати. Стороні обвинувачення достатньо довести в суді, що майно, щодо якого вирішується питання про його арешт, визнано речовим доказом і майно відповідає критеріям, зазначеним у ст. 98 КПК України. У наведеному прикладі вбачається нівелювання засадничої ідеї верховенства права перед законодавчими положеннями. В такому випадку адвокат зобов'язаний дотримуватись засадничої ідеї законності під час прийняття доручення клієнта про повернення незаконно вилученого органом досудового розслідування майна відповідно ст. 19 Правил адвокатської етики (далі – Правила) [11]. Адвокату забороняється приймати доручення, якщо бажаний клієнтом результат або засоби його досягнення, на яких наполягає клієнт, є незаконними або якщо доручення клієнта виходить за межі професійних прав та обов'язків адвоката, його компетенції.

У таких випадках, коли зазначені обставини не є очевидними, адвокат зобов'язаний надати клієнту відповідні роз'яснення. Якщо за цих обставин неможливо домовитися з клієнтом про зміну змісту доручення, адвокат зобов'язаний відмовитися від укладення договору з клієнтом, адже адвокат не має права у своїй професійній діяльності вдаватися до засобів і методів, що суперечать чинному законодавству або Правилам.

Осіб, яких не визнано потерпілими, свідками або підозрюваними, що позбулися свого майна за рішенням суду, слід вважати такими, що зазнали утисків влади внаслідок протиправних процесуальних дій і рішень слідчого. Зазвичай вилучення майна відбувається в ході огляду місця події. Коли ситуація ускладнюється тим, що особи, у якої вилучають майно, не надається процесуальний статус у кримінальному провадженні, вона змушена залишатись на місці, де проводиться огляд, що фактично є її затриманням. Саме на цій підставі вважається необхідним оскаржувати дії слідчого [12, с. 61]. Порушення процесуального порядку вилучення майна є підставою для визнання вилученого майна недопустимим доказом та вагомим аргументом для того, щоб не допустити накладення слідчим суддею арешту на це майно.

Проаналізувавши основні нормативні правові акти, що регулюють професійну діяльність адвоката, а також враховуючи загальні наукові розробки щодо основних засадничих ідей адвокатської діяльності, вважаємо, що верховенство права виступає основною гармонізуючою правовою ідеєю, про від якої залежить реалізація на практиці усіх інших засад адвокатської діяльності.

Досить часто на практиці виникають ситуації, в яких порушуються права затриманих осіб, а отже і засадничі ідеї верховенства права. Спираючись на свій особистий адвокатський досвід забезпечення прав затриманих осіб під час вирішення проблемних ситуацій, коли особу було затримано без складання процесуальних документів, без пояснення підстав для затримання. «Пропонуваюсь», що дорівнює затриманню, працівником поліції, людиною зі спеціальним засобами та зі зброєю, наділеною владним повноваженнями, слідувати за ним до територіального центру комплектування та соціальної підтримки. Врученням в дану ситуацію було доведено, що затримана особа вважає «пропозицію», за словами поліцейського, необхідною до виконання і примусом

з боку представника влади. Таку «пропозицію» поліцейського слід вважати незаконним адмінзатриманням [12, с. 53].

В іншому випадку відбувалось затримання підозрюваного у вчиненні злочину з перевищенням заходів, необхідних для затримання злочинця, нанесенням середньої тяжкості тілесних ушкоджень. Така необхідність була б обґрунтованою у випадку затримання озброєної особи або у разі затримання підозрюваного (підозрюваних), які несуть загрозу суспільству або безпосередньо працівникам поліції. Такого в цій ситуації не було. Підозрюваний сам викликав поліцію, надавав допомогу потерпілому, не намагався зникнути з місця події або приховати сліди злочину.

В умовах воєнного стану засадничі ідеї верховенства права та законності постають визначальними для забезпечення гарантій конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів. Конфіденційність можемо передусім визначити як обов'язок адвоката і осіб, пов'язаних з ним трудовими відносинами, зберігати в таємниці відомості, розголошення яких може завдати шкоду охоронюваним законом інтересам особи, яка довірила їх, адвокату, що і становить предмет адвокатської таємниці.

Засадничу ідею уникнення конфлікту інтересів можемо охарактеризувати як законодавчо визначену основну засадничу ідею адвокатської діяльності, за якою адвокат не має права надавати будь-які правничі послуги клієнту, якщо це суперечить охоронюваним законом інтересам адвоката, його близьких родичів, членів сім'ї або партнерів. Таке визначення на наш погляд поєднує в собі сутність самого конфлікту інтересів та механізм його реалізації. Гарантії реалізації засадничої ідеї уникнення конфлікту інтересів необхідні для належного виконання адвокатом своїх професійних обов'язків. Адвокат не може представляти інтереси двох клієнтів з одного питання у разі наявності чи можливості настання конфлікту інтересів між цими клієнтами. Так, адвокат повинен утриматися від представництва інтересів нового клієнта у разі надання ним правової допомоги особі, інтереси якої можуть суперечити інтересам потенційного клієнта, або інтересам самого адвоката.

Якщо конфлікт інтересів виявиться в процесі надання ним правничих послуг клієнтові адвокат повинен припинити роботу з надання таких послуг.

Висновки. Сучасний стан забезпечення надійними гарантіями здійснення адвокатської діяльності у вза-

ємвідносинах з органами державної влади характеризується негативними тенденціями та послабленням впливу адвокатури у сфері захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Вважається, що на даний момент не стоїть питання про розмежування природного і позитивного права та у зв'язку з цим – важливості тієї чи іншої засадничої ідеї в адвокатській діяльності. Безпосередньо в роботі кожного адвоката засадничі ідеї верховенства права та законності проявляються у визначенні критеріїв оцінки дій фізичних і юридичних осіб та правоохоронних органів, як ознака професіоналізму та високої правової культури.

Засадничі ідеї верховенства права та законності, незалежність, конфіденційність та уникнення конфлікту інтересів в умовах воєнного стану постають визначальними гарантіями здійснення адвокатської діяльності.

За ст. 8 Конституції України засадничі ідеї верховенства права гармонізує усю систему національного права, встановлюючи обов'язкову відповідність Конституції України національних законів, а її норми – нормами прямої дії. В діяльності адвокатури України засадничу ідею верховенства права вважаємо системоутворюючою. Система основних засадничих ідей діяльності адвокатури є цілісною, оскільки окремі елементи, які її утворюють існують лише в цій системі. Кожна з засадничих ідей виділяється, як елемент системи, самостійний за змістом. Систему основних засадничих ідей адвокатської діяльності може бути розглянуто, як єдине ціле, що складається з взаємодіючих частин, різних за змістом, але таких, що доповнюють одна одну. Цілісність системи засадничих ідей (принципів, основних засад) діяльності адвокатури визначається міцністю істотних зв'язків між ними.

Окремою гарантією забезпечення реалізації засадничих ідей в адвокатській діяльності слід визнати юридичну відповідальність, яка передбачена у разі розголошення адвокатської таємниці, як самим адвокатом, так і особами, пов'язаними з ним трудовими відносинами. Йдеться про кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність залежно від ступню суспільної небезпечності вчиненого та від конкретних обставин і умов правопорушення. Юридична відповідальність передбачена й у разі порушення адвокатської таємниці представниками влади, що визначає напрямом своїх подальших наукових пошуків.

Список використаних джерел

1. Бакаянова Н.М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.10. Одеса, 2017. 487 с.
2. Бірюкова А.М. Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації : дис.... д-ра юрид. наук ; 12.00.10. Київ, 2019. 508 с.
3. Варфоломеева Т.В. Научно-практический комментарий к Закону Украины «Про адвокатуру». Законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність: зб. норм. актів; комент. / Т.В.Варфоломеева, С.В.Гончаренко; Акад. адвокатури України. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 432 с.
4. Заборовський В.В., Бисага Ю.М., Булеца С.Б. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 650 с.
5. Загуменна Ю. О., Наджафлі Е. М. Принципи адвокатської діяльності в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія / Ю. О. Загуменна, Е. М. Наджафлі. Х. : ТОВ «Планета-Прінт», 2020. 276 с.
6. Яновська О.Г. Адвокатура України: Навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2007. 280 с.
7. Закон України «Конституція України» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.

9. Рішення Ради адвокатів України «Про особливості проходження адвокатами військової або альтернативної (невійськової) служби у період воєнного стану» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-03-24-r-shennya-rau-24_6244383f5d80a.pdf.

10. Закон України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.

11. Правила «Правила адвокатської етики» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>.

12. Кудрявцев О. В. Адвокат в умовах воєнного стану: участь в окремих слідчих та процесуальних діях: практ. посіб. / О. В. Кудрявцев. К. : Норма права, 2023. 140 с.

References

1. Bakayanova, N.M. (2017). Funktsionalni ta orhanizatsiini osnovy advokatury Ukrainy [Functional and organizational foundations of advocacy]. *Doctor's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

2. Biryukova, A.M. (2019). Pravovyi status advokata i advokatury: vitchyzniana model u konteksti protsesiv hlobalizatsii [Legal status of the lawyer and the legal profession: the domestic model in the context of globalization processes]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

3. Varfolomeeva, T.V. (2003). Naukovo-praktychnyi komentar do Zakonu Ukrainy «Pro advokaturu». Zakonodavstvo pro advokaturu ta advokatsku diialnist [Scientific and practical commentary to the Law of Ukraine «On Advocacy». Legislation on advocacy and advocacy]. *collection of normative acts; comments*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

4. Zaborovskiy, V.V., Bysaga, Yu.M., & Buletsa, S.B. (2019). *Pravovyi status advokata: problemy teorii ta praktyky* [Legal status of a lawyer: problems of theory and practice]. Uzhhorod: Vydavnychiy dim «Helvetyka» [in Ukrainian].

5. Zahumenna, Yu.O., & Nadzhaflii, E.M. (2020). *Pryntsyipy advokatskoi diialnosti v Ukraini: administratyvno-pravovyi aspekt* [Principles of advocacy in Ukraine: administrative and legal aspect]. Kharkiv : «Planeta-Print» LLC. [in Ukrainian].

6. Yanovska, O.H. (2007). *Advokatura Ukrainy [Advocacy of Ukraine] : Navch. posibnyk*. Kyiv : Yurinkom Inter [in Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy «Konstytutsiia Ukrainy» [Law of Ukraine «Constitution of Ukraine»] : vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR. st. 141 (1996). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy «Pro advokaturu ta advokatsku diialnist» [About advocacy and advocacy activity]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> [in Ukrainian].

9. Pro osoblyvosti prokhodzhennia advokatamy viiskovoi abo alternatyvnoi (neviiskovoi) sluzhby u period voiennoho stanu [Decision of the Bar Council of Ukraine «On the peculiarities of military or alternative (non-military) service by lawyers during martial law»]. (n.d.). *unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya*. Retrieved from: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-03-24-r-shennya-rau-24_6244383f5d80a.pdf [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia Ukazu Prezydenta Ukrainy «Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini» [Law of Ukraine «On Approval of the Decree of the President of Ukraine «On the Introduction of Martial Law in Ukraine»]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (data zvernennia 10.08.2024) [in Ukrainian].

11. Pravyla Pravyla advokatskoi etyky [Rules «Rules of Advocate Ethics»]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> [in Ukrainian].

12. Kudriavtsev, O.V. (2023). *Advokat v umovakh voiennoho stanu: uchast v okremykh slidchykh ta protsesualnykh diiakh* [A lawyer in martial law: participation in individual investigative and procedural actions]: *prakt. posib. / O. V. Kudriavtsev*. Kyiv : Norma prava. [in Ukrainian].

Zelenskyi Serhii,

PhD in Law, Associate Professor,

Lawyer

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0945-4485>

THE BASIC IDEAS OF THE ACTIVITY OF THE BAR OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

The article examines the effect of the fundamental ideas laid down in the basis of the activity of the bar. It has been established that in the conditions of martial law introduced in Ukraine, they are being tested for their ability to provide lawyers with reliable guarantees of unhindered and high-quality provision of legal services. Sometimes the legal mechanisms for the practical implementation of the basic ideas of the organization and activities of the bar change or even nullify the provisions declared in the Constitution and laws of Ukraine.

The fundamental ideas of the rule of law, legality, independence, confidentiality, avoidance of conflict of interests are recognized as the main components of the independent professional activity of a lawyer. The legal implementation of the fundamental ideas laid down in the foundation of the institution of advocacy emphasizes the importance of each of them, the focus on the realization of human rights and freedoms.

Advocacy as an important element of the legal system of Ukraine, represents the interests of the entire society, enters into legal relations with representatives of the state and, at the same time, is intended to oppose the arbitrariness of the state in order to protect the rights and freedoms of man and citizen.

The fundamental ideas of the rule of law and legality are presented in such a way that at the same time they complement each other and act as the content and form of embodiment of other leading legal ideas.

It is emphasized that during martial law, the lawyer's public legal interests prevail over private legal interests in the event of his mobilization. The issue of disciplinary liability of lawyers who did not stop practicing law in connection with the mobilization has been partially resolved. The basic idea of the independence of the legal profession is being tested, which requires the definition of an exhaustive list of grounds and persons who have the right to initiate the issue of disciplinary responsibility of lawyers who did not stop legal practice in connection with the mobilization.

The fundamental ideas of advocacy during the protection of violated civil rights of a person in criminal proceedings during the seizure of property are tested for devotion to democratic values.

Confidentiality and avoidance of conflict of interests in the conditions of martial law appear as defining fundamental ideas for ensuring the legal rights and interests of persons who trust a lawyer with information about themselves, which is the subject of attorney secrecy.

Key words: *advocacy, advocacy, basic ideas, principles, principles, martial law, rule of law, legality.*

Надіслано до редколегії 31.08.2024